

- ג. יש לשמוע מהסוגיא במועד קטן (יד:): שאם כבר נתן דעתו על הלכה ועל פסק הדבר, בין להתיר בין לאסור – מותר להורות, ואפילו מיד אחר שאכל ושתה בסעודה גדולה כיו"ט (עפ"י שו"ת הרשב"א ח"א רמז).
- ד. נחלקו הראשונים אם המורה כשהוא שתוי עבר ב'לאו' [אבל אינו לוקה כי אין בו מעשה. ויתכן גם משום שאין זה מפורש בכתוב], או אינו עובר אלא ב'עשה' (וע' בספר המצוות לרמב"ם ל"ת עג ובהשגות הרמב"ן שם; ספר החינוך קנב ומנ"ח). ולדברי הכל אינו במיתה כמו לענין ביאת מקדש (עפ"י תורת כהנים).

דף יד

- כג. א. אכל אדם אכילה אחת ונתחייב עליה חמשה קרבנות ויותר – כיצד?
ב. באלו אופנים מתחייב אדם שש חטאות ויותר בביאה אחת?
ג. האם האפשרויות הנזכרות קיימות גם בהנחה שאין איסור חל על איסור?
- א. טמא שאכל חלב ביום הכיפורים והיה נותר מן המוקדשין – חייב ארבע חטאות (משום אכילת קודש בטומאת הגוף; אכילת חלב; אכילת נותר; אכילה ביוהכ"פ) ואשם אחד (אשם מעילות). מדובר שאכל כזית חלב ואכל עוד כזית מאכל אחר להשלמת שיעור ככותבת, כגון שאכל כוליה בחלבה או שאר מיני מאכלים, אבל אכל כזית בלבד אינו חייב משום יוהכ"פ. ואם אותו נוסף הוא של פיגול – חייב חטאת נוספת.
- [ואולם חתיכה אחת, אי אפשר שתהא פיגול ויהא בה חיוב נותר, אלא או מבהמה אחרת או מאותה בהמה וכגון שחלק אחד ממנה עלה ע"ג המזבח ופקע פיגולו עי"כ, ולכך יכול לחול עליו איסור נותר (וע"ע בשו"ת אחיעזר ח"ב כו, ט). ואם אכל ממנה עוד כזית דם – חייב חטאת נוספת, אלא ששוב אין כאן 'אכילה אחת', שהרי אין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים].
- אם היה שבת והוציאו מרשות לרשות בפיו (ובליעתו זוהי הנחתו. תוס') – חייב חטאת משום מלאכת שבת וגם משום מלאכת יוהכ"פ – למ"ד יש עירוב והוצאה ליוהכ"פ.
- וכן הלכה, שיש איסור הוצאה ביום הכפורים (רמב"ם, תוס', רשב"א, ר"ן ועוד; או"ח תטז, ד תריא, ב. וע' שאג"א ע).
- וישנה דעת תנאים שעל חילול שבת ויוהכ"פ אינו חייב אלא אחת (ע' בחולין קא ובראשונים).
- ב. מתחייב אדם בביאה אחת משום בתו, אחותו, אשת-אחיו, אשת-אחי-אביו, אשת-איש, נדה (6 חטאות). וכן: בת-בתו / בת-אשתו / בת-בתה / בת-בנה (עתוס'), כלתו, אשת-אחיו, אשת-אחי-אביו, אשת-איש, נדה. ואם עבר אביו ונשאה, חייב עליה גם משום אשת-אב (הרי 7 חטאות). וכן: חמותו / אם-חמותו / אם-חמיו, כלתו, אשת-אחיו וכו' (7). רבי יוחנן בן נורי אומר: יכול להתחייב בנפרד משום חמותו, אם-חמותו, ואם-חמיו (הרי 9 חטאות). וחכמים חולקים כי שלשתם שם אחד להם [כדרשת ר' יוחנן: שארה הנה זמה הוא – הכתוב עשאן לכולן זמה אחת, וכנ"ל לענין בת-אשתו, בת-בנה ובת-בתה. ובירושלמי יבמות יא, א דרשו באופן אחר].
- א. הלכה כחכמים. (רמב"ם איסו"ב ב, ז שגגות ד, ד).
- ב. יש אפשרות צירוף של איסור חמותו ובת-בתו ובת-בן-אשתו באשה אחת, אלא שהתנא לא נקט זאת לפי שאינו מדבר במשנה זו ב'איסור כולל' אלא ב'מוסיף' (עפ"י תוס'). וכן יש

אפשרות במקרה הראשון דלעיל, שאותה בת שבא עליה היא גם אם-חמיו ואם חמותו (ע' שטמ"ק אות יד. וע"ע חק נתן).

ג. האפשרויות הנ"ל קיימות גם בהנחה שאין איסור חל על איסור – לפי שבאיסור 'כולל' (= שהאיסור השני חל על אובייקטים נוספים שהיו מותרים לאותו אדם עד כה) או 'מוסיף' (= שהאיסור השני חל על אישים שהיו מותרים עד כה באותו אובייקט. וכן תוספת איסור הקטרה למזבח נחשבת 'איסור מוסיף'. ולדעת רש"י, אף איסור הנאה על איסור אכילה נחשב 'איסור מוסיף') או באיסור 'בת אחת' (ששני האיסורים חלו כאחת) איסור חל על איסור. ובכל האופנים דלעיל יש אפשרות של איסור מוסיף או כולל או בת אחת, כמפורט בגמרא.

רבי שמעון (ביבמות לב. ובשבועות כד.) אינו סובר לא 'איסור מוסיף' ולא 'איסור כולל', ואפילו איסור חמור על איסור קל (וכדלהלן כג ותד"ה ומי).

בשיטת ר' יוסי נחלקו הדעות (ביבמות לג) האם מודה באיסור כולל. ואולם באיסור מוסיף ודאי מודה שחל, ובוה מדבר התנא (עתוס').

וכן נחלקו תנאים (בחולין קא. ובתוס') באיסור כולל שאינו חמור מהאיסור הראשון ולא מוסיף עליו.

ויש דעה שרק איסור חמור חל על איסור קל [אעפ"י שהאיסור השני אינו כולל ולא מוסיף], ולא להפך (רבי להלן כג: ורבי יהודה חולין ק:).

להלכה, איסור כולל חל אפילו אינו חמור מהראשון, וכן איסור מוסיף חל על איסור (ע"מב"ם שגגות ד,א; איס"ב יז,ה ועוד), אבל איסור שאינו כולל או מוסיף, לא חל על איסור אף לא על איסור קל ממנו, כגון איסור לאו על עשה (עתוס' שבועות כג: ד"ה דמוק').

נחלקו הדעות ב'איסור כולל' משני שמות, כגון אשת איש ונעשית חמותו, שאעפ"י שכשנשא בתה ונעשתה זו חמותו נאסרו נשים נוספות עליו, אך לא נאסרו באותו שם שהיא נאסרת (עתוס' כאן וביבמות לב:).

דף טו

כד. כמה חטאות / אשמות חייב אדם בשגגות דלהלן?

- א. בא על אחותו שהיא אחות אביו ואחות אמו.
- ב. בא על חמש נשיו נדות בהעלם אחד.
- ג. בא על ערוה וחזר ובא עליה.
- ד. קצר בשבת כגרוגרת וחזר וקצר כגרוגרת.
- ה. קצץ תאנה ודלית (= זמורת גפן) המודלית עליה, בבת אחת.
- ו. שחט חמשה זבחים בחוץ בהעלם אחד.
- ז. אכל חתיכות נותר של זבח אחד בחמשה תמחויין, או מחמשה זבחים.
- ח. אכל מן הזבח קודם זריקת דמים – בחמשה תמחויין, או מחמשה זבחים.
- ט. כאופנים הנזכרים וב'לא-הודע' (כגון חתיכת התר וחתיכת איסור לפניו, ואינו יודע איזו אכל).

א. הבא על אחותו שהיא אחות-אביו וגם אחות-אמו [כגון שבא על אמו והוליד שתי בנות ובא על אחת מהן והוליד בן ובא הבן על אחות אמו, שהיא גם אחותו (מאב) וגם אחות אביו] – חייב שלש חטאות, ששמות (= לאוין) מחלקים (ערוה אחתו ג"ה. וכן יש דרשות נוספות – ע' לעיל ב. ואינו דומה לחמותו שהיא אם חמיו ואם חמותו – ששם הכל נלמד מאזהרה אחת – 'אשה ובתה'. שטמ"ק).